

příspěvková organizace, Boleslavská 360, 277 35 Mšeno, e-mail: zs.mseno@seznam.cz, www.zsmseno.cz,

PREVENTIVNÍ PROGRAM

„ŠKOLA PRO ŽIVOT“

2024/2025

ÚVOD

Minimální preventivní program (MPP) je podle Metodického pokynu k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21 291/2010-28 konkrétním dokumentem školy zaměřeným na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a na rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. Naplňování programu vychází z Národní strategie ministerstev – Strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027, z Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019 – 2027, z Akčního plánu realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2021, z Metodického doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (vydaného v září 2016) a z aktualizované přílohy Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. . 21 291/2010-28, ze dne 20.12.2017.

Nejen drogová problematika je celospolečenským problémem, ale také další riziková chování dětí a žáků, kteří navštěvují základní školu. Věková hranice stále klesá níže.

Z pedagogického hlediska je nutné zahájit primární prevenci právě v období povinné školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o této problematice přiměřeně k věku a na toto téma s nimi hovořit především na neformální úrovni.

V rámci preventivních programů je kladen důraz na proměnu školy, komunikaci, kooperaci a zdravý životní styl. PP mají přinášet strukturované podněty pro potřeby prevence rizikového chování. Jedná se o průběžný program zaměřený na osobnostní a sociální rozvoj a výcvik v sociálně komunikativních dovednostech. Je určen pro žáky a pedagogické pracovníky školy a ve svém důsledku má vést k pozitivní změně klimatu školy s minimem kázeňských problémů žáků ve škole i mimo školu. Zasahuje výchovnou i vzdělávací složku vzdělávání během celého školního roku, směřuje k pozitivnímu ovlivnění klimatu třídy, ke změně motivace žáků a pedagogů a změnám vyučovacích metod. Základním předpokladem k maximální účinnosti je aktivní zapojení všech žáků třídy. Rodiče žáků jsou aktivními účastníky procesu realizace PP a jsou s průběhem a výsledky programu seznamováni.

Na naší škole je realizován komplexní, dlouhodobý program primární prevence rizikového chování a zaměřuje se prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků:

- agrese, šikana, kyberšikana, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofonie
- záškoláctví
- závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě
- spektrum poruch příjmu potravy
- negativní působení sekt
- sexuální rizikové chování
- sebepoškození

Upřímnou snahou je do prevence zahrnout co nejvíce subjektů, především rodiče, aktuálně i prostřednictvím založeného občanského sdružení (SRPZŠM).

Za realizaci Preventivního programu zodpovídá školní metodik prevence, který koordinuje práci jednotlivých učitelů a externích spolupracovníků. Školní metodik se podílí na analýze současného stavu a zároveň na řešení jednotlivých problémů. O průběhu naplňování Preventivního programu informuje vedení školy a spolu s ním pravidelně vyhodnocuje aktuální situaci ve škole. Program je zaměřen na všechny věkové kategorie žáků.

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY :

Základní škola Mšeno, příspěvková organizace

Boleslavská 360

Tel./fax: 315 693 140

IČO: 67799400

e-mail: zs.mseno@seznam .cz

www.zsmseno.cz

Ředitelka školy: Mgr. Jiřina Trunková

Zástupce ředitelky: Mgr. Hana Nečasová

Typ školy: úplná základní škola

Kapacita: 360 žáků, v současné době 309 žáků

Počet tříd: 16

Počet pedagogů: 24

Asistenti pedagoga: 9

ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU:

Na naší škole se snažíme, stejně jako v minulých letech, řešit především agresivní chování žáků vůči sobě, nezdvořilé až vulgární chování žáků k učitelům a dalším dospělým osobám. Během školního roku se stále ještě objevovalo poškozování školního majetku a vandalismus. Snižování počtu těchto případů lze ovšem přičíst důslednému vedení žáků k odpovědnosti za své chování a jednání. Dále jsme řešili případy častého kouření některých žáků mimo areál školy, experimentování s nikotinovými sáčky a elektronickými cigaretami.

Každý pedagog se snaží vyžadovat dodržování Školního řádu, pravidel slušného a bezpečného chování, zamezit řešení sporu mezi dětmi nepřiměřenými prostředky.

Stále je potřeba rozvíjet psychosociální dovednosti žáků, podporovat vytváření bezpečného klimatu třídy i školy, vést žáky k toleranci a ke zdravému životnímu stylu. Na základě zjištění aktuálního stavu stanovíme příčiny rizikového chování a vytýčíme prognózu.

Pro analýzu budou využity dotazníky, které obsahují i část týkající se výskytu návykových látek.

Sledujeme průběžnou nabídku vzdělávání, školení, přednášek, výcviků pro pedagogy a rodiče. Pořádáme různé aktivity, přednášky pro žáky.

Doplňujeme odbornou knihovnu pro dospělé, učební materiály pro žáky.

ŠKOLNÍ PORADENSKÉ PRACOVÍŠTĚ:

Vymezení poradenských služeb ve škole

Poradenské služby ve škole jsou zajišťovány výchovným poradcem, školním metodikem prevence a jejich konzultačním týmem složeným z vybraných pedagogů školy. Za jejich poskytování odpovídá ředitel školy. Poskytování poradenských služeb ve škole je zpracováno dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, aktuální znění od 1. 9. 2016

Ředitel odpovídá za vypracování preventivního programu školy a podílí se na zajištění výchovného poradenství.

Služby poskytované školou jsou koordinovány se školskými poradenskými zařízeními v oblasti. Všichni určení pedagogové – ředitel školy, výchovný poradce, metodik prevence, v součinnosti s třídními učiteli, učiteli výchov, metodikem pro práci s nadanými dětmi, případně další učitelé se podílejí na školním programu pedagogicko-psychologického poradenství. Všichni tito pedagogové poskytují metodickou a konzultační podporu žákům a jejich rodičům a vytváří konzultační tým pro ostatní pracovníky školy.

Výchovný – kariérový poradce se věnuje problematice kariérového poradenství.

Výchovný poradce se věnuje práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (včetně žáků nadaných).

Školní metodik prevence pracuje především v oblasti prevence rizikového chování.

Poskytování poradenských služeb ve škole je zpracováno na základě vyhlášky č. 27/2016 Sb., vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami žáků nadaných.

Školní psycholog vykonává činnosti konzultační, poradenské, diagnostické, metodické a informační, pracuje s žáky, pedagogy i rodiči.

Poradenské pozice v ZŠ Mšeno

Výchovný poradce, kariérový poradce – Mgr. Jiřina Trunková

Metodik prevence: Mgr. Hana Nečasová

Školní psycholog – Mgr. et Bc. Dita Gulíková, DiS

Poradenský tým:

Metodik pro práci s nadanými dětmi – Mgr. Věra Podpěrová

Vyučující výchov – Mgr. Martina Klementová

Třídní učitelé – aktuálně

Úkoly ŠPP ZŠ Mšeno

A) Oblast prevence

- viz Minimální preventivní program – garant – metodik prevence

Činnost školního metodika prevence:

K základním cílům našeho vzdělávání patří všestranný rozvoj osobnosti každého žáka. Mezi priority školy patří zdravý životní styl, bezpečnost a ochrana zdraví žáků při vzdělávání, ochrana žáků před sociálně patologickými jevy a eliminace rizikového chování žáků.

Poradenské a konzultační činnosti:

- pomoc při realizaci preventivních témat v hodinách, využívání odborných a metodických materiálů
- poradenská pomoc vyučujícím – doporučení konkrétních metod a forem práce s třídním kolektivem a s problémovými žáky
- setkávání metodika prevence se žáky, podle potřeby i s rodiči žáků
- předávání informací učitelům týkajících se vhodných preventivních aktivit
- účast na schůzkách školního poradenského pracoviště

Další činnosti ŠMP:

- vypracování cílených opatření k včasnému odhalování rizik a k řešení vzniklých problémů při výskytu sociálně patologických jevů
- účast na řešení konkrétních výchovných problémů se žáky
- spolupráce s třídním učitelem při řešení výchovných problémů
- spolu s ostatními pracovníky školy sledovat rizika vzniku a projevy rizikového chování k dospělým, projevy vandalizmu a záškoláctví
- účast na výchovných komisích při jednání s rodiči problémových žáků, popř. i dalších institucí
- vedení schůzek žákovského parlamentu, vypracování zápisu
- koordinace práce jednotlivých vyučujících a externích pracovníků
- práce s třídními kolektivy v rámci výuky k občanství, výchovy ke zdraví, zajišťování vhodného sociálního klimatu ve třídách
- účast na školeních a následné předání informací všem vyučujícím
- zajišťování preventivních akcí, seminářů
- účast ŠMP na schůzkách s okresním metodikem prevence
- vypracování zprávy o činnosti ŠMP za uplynulý školní rok
- vyhodnocení MPP za uplynulý školní rok

Konkrétní úkoly ŠMP:

- pomoc vyučujícím předmětu VkZ – při volbě metod a forem práce s třídním kolektivem, nabídka preventivních aktivit
- zaměřit se na odhalování projevů rizikového chování mezi žáky, mezi žáky a dospělými – zejména agresivního chování, vulgárního vyjadřování, problematiku šikany, vandalizmu
- provádět včasnou diagnostiku třídních kolektivů, posilovat úlohu učitelů při vytváření příznivého sociálního klimatu třídy
- při individuálních pohovorech žáky motivovat ke zlepšení jejich chování

- věnovat pozornost prevenci kouření (elektronické cigarety, nikotinové sáčky...) a požívání alkoholu, dostatečná informovanost o škodlivosti na zdraví člověka už na I.stupni
- více sledovat chování žáků o přestávkách - větší úrazovost, důsledné dodržování dohledů
- seznámit rodiče s programem Školního poradenského pracoviště
- důsledná kontrola dodržování pravidel stanovených Školním řádem, jednotný postup učitelů a jejich jednotný přístup k porušení Školního řádu

B) Oblast výchovného a kariérního poradenství

- viz plán výchovného poradce – garant – výchovný poradce

- pracovat se všemi subjekty školy a vytvářet tak širokou základnu primární prevence školní neúspěšnosti a sociálně nežádoucích jevů,
- sledovat účinnost preventivních programů aplikovaných školou a vytvářet metodické zázemí pro jejich vytváření a realizaci,
- podílet se na tvorbě školních vzdělávacích programů,
- vytvářet a zavádět koncepci kariérového poradenství
- pomáhat žákům (včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žákům nadaným) a jejich rodičům při volbě studia
- projektovat vzdělávací dráhy zájemců o studium na škole – co, kdy, kam a jak studovat – možno na podkladě vyšetření PPP, SPC, IPS úřadů práce – test profesní orientace
- připravovat podmínky a rozšířit možnosti pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a žáky nadané
- individuální přístup ke každému žákovi,
- vytvářet vhodné podmínky pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním
- vytvářet vhodné podmínky, formy a způsoby práce pro žáky, kteří jsou příslušníky jiných kultur nebo etnických skupin
- zmírňovat důsledky zdravotního postižení, zdravotního znevýhodnění a sociálního znevýhodnění a prevenci jeho vzniku
- tvorba individuálních vzdělávacích plánů,
- budovat a docílit vyšší úroveň sociálního klima školy,
- posilovat průběžnou a dlouhodobou péči o žáky s neprospěchem a vytvářet předpoklady pro jeho snižování
- prohlubovat včasnou intervenci při aktuálních problémech u jednotlivých žáků a třídních kolektivů
- hledat cesty k řešení problémů šikany, hledat cesty k řešení problémů záškoláctví, - hledat cesty k řešení dalších problémů specifického charakteru (drogy, alkohol, kouření a jiné),
- poskytovat metodickou podporu učitelům
- při aplikaci psychologických a speciálně pedagogických aspektů vzdělávání do školních vzdělávacích programů,
- poskytovat metodickou pomoc při řešení psychologických a speciálně pedagogických problémů,
- prohlubovat a zlepšovat spolupráci a komunikaci mezi školou a rodiči,
- integrovat poradenské služby poskytované školou se službami specializovaných poradenských zařízení, zejména PPP, SPC, SVP a IPS úřadů práce.

C) Oblast podpory rozvoje nadaných žáků

- zajišťování diagnostiky nadaných žáků a péče o nadané žáky
- garant – metodik pro práci s nadanými žáky

ŠKOLNÍ PORADENSKÉ PRACOVISTĚ:

Výchovný poradce:

Mgr. Jiřina Trunková

Konzultační hodiny:

středa: 7:15 – 8:00 hodin

pátek: 8:00 – 10:00 hodin

Metodik prevence:

Mgr. Hana Nečasová

Konzultační hodiny:

středa: 12:00 – 13:30 hodin

Školní psycholog:

Mgr.et Bc. Dita Gulíková, DiS

Konzultační hodiny:

úterý: 9:00 – 15:00 hodin

čtvrtek: 9:00 – 15:00 hodin

SPOLUPRÁCE S DALŠÍMI ORGANIZACEMI:

- spolupráce s masmédií
- spolupráce s protidrogovým koordinátorem
- spolupráce s PPP – PaedDr. Z. Černá, Mgr. D. Edr (315 623 045)
- spolupráce v oblasti zdravotnictví – MUDr. Šárka Bínová (dětská psychiatrie a psychoterapie, 606 652 644)
- spolupráce s PaedDr. Z. Kašparovou, zabývající se pedagogickým poradenstvím a JUDr. K. Kašparem /P P K – Pedagogické poradenství, Weberova 213, 150 00 Praha 5,/. Zároveň je realizátorem celo okresních preventivních projektů
- Policie ČR
 - KŘ PČR Mělník - **Oddělení tisku a prevence**
 - por. Mgr. Markéta Johnová
 - tel.: 974 876 111
 - mobil: 607 405 100
 - e-mail: marketa.johnova@pcr.cz
 - prap. Martina Hamplová
 - tel.: 702 208 644
 - e-mail: martina.hamplova@pcr.cz
 - **Služba kriminální policie a vyšetřování:**
 - toxikomanie, mravnost – por. Bc. Petr Hatina **974 876 488**
 - – por. Bc. Luboš Fajgl **974 876 489**
 - kyberšikana – nrap.. Jiří Janouš **974 876 635**
- MP Mělník – dopravně preventivní skupina
 - Prap. Bc. Radka Havelková
 - Prap. Bc. Martin Moták
 - Telefon: 315 635 186
 - mestskapolicie@melnik.cz
- OSPOD Mělník
 - Bc. Lucie Janků, vedoucí oddělení (sociální pracovnice),
tel.: 315 635 404,
e-mail: l.janku@melnik.cz
 - **Úsek sociální kurately**
 - Bc. Renata Slavíková, Dis., kurátorka pro mládež,
tel.: 315 635 417,
e-mail: r.slavikova@melnik.cz
- spolupráce se sportovními a zájmovými organizacemi

KOORDINACE A HARMONOGRAM PP

Za koordinaci preventivních aktivit zodpovídá metodik protidrogové prevence. Spolupracuje s výchovným poradcem, třídními učiteli, ostatními pedagogy, institucemi v problematice působícími (policie, PPP Mělník, OSPOD), SRPZŠM, školním parlamentem.

PROPAGACE:

- Webové stránky školy
- Nástěnky a panely ve škole
- Rodičovské schůzky
- Články v místním i regionálním tisku

VYTYČENÉ CÍLE :

Cílovou skupinou jsou pro nás žáci 1.- 9.ročníku naší školy se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a méně podnětného rodinného prostředí a dětem s některými typy specifických vývojových poruch chování.

Výchovně vzdělávací činnost je zaměřena na prohlubování komunikačních dovedností, které vedou k samostatnému a zodpovědnému rozhodování, k posilování sebevědomí, ke zvyšování zdravého sebevědomí, k odolnosti vůči stresu a v neposlední řadě ke stanovení si reálných cílů v životě. Neméně důležitým cílem je předávání informací o návykových látkách, vytváření postojů a schopností odmítnout tyto látky, podpořit vznik stabilní a vyrovnané osobnosti odolné vůči stresům a schopné vyrovnat se s náročnějšími životními situacemi. K vytváření pozitivního sociálního klimatu školy s minimem kázeňských problémů, více využívat služeb školního psychologa, vést žáky ke smysluplnému využívání volného času. Základním předpokladem účinnosti programu je aktivní zapojení všech žáků, pedagogů a získání rodičů k větší spolupráci – zejména s rodiči žáků s výchovnými problémy.

Snažíme se o začlenění a prolínání aktivit, zvýšit odolnost dětí vůči společensky nežádoucím jevům a zabránit tak rizikovému chování v těchto oblastech:

- násilné chování, šikanování, kyberšikana
- alkoholismus, kouření a návykové látky
- vandalismus
- záškoláctví
- poruchy příjmu potravy
- rizikové sexuální chování
- syndrom CAN
- domácí násilí
- závislost na automatech, hazardní hráčství, netolismus
- nelátkové závislosti
- sebepoškozování
- extremismus, rasismus a xenofobie, antisemitismus, homofobie
- nová náboženská hnutí, příslušnost k subkulturám
- kriminalita a delikvence, krádeže
- rizikové chování v dopravě
- krizové situace spojené s násilím

- soužití s žáky s postižením
- rizikové sporty
- školní neúspěšnost
- psychická krize, duševní onemocnění žáka
- rizikové chování - sebevraždy

V přehledu rizikového chování vycházíme z pokynu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Dle aktuální potřeby volíme priority.

CÍLE PP :

Preventivní program je zaměřený zejména na výchovu a vzdělávání žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a emočně sociální rozvoj a komunikační dovednosti. PP je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci nezletilých žáků školy.

Snažíme se zajistit návaznost dlouhodobého, komplexního primárního programu, do kterého je zahrnuto vše důležité, co je v současné době škole k dispozici a co je dostupné, a vše, co již bylo s úspěchem vyzkoušeno.

Důraz je kladen na informovanost žáků ve všech předmětech (nejen Vko, VkZ). Neustále se snažíme zajistit pestrou nabídku volnočasových aktivit.

Efektivní realizaci programu hlavně na neformální bázi při komunikaci se žáky zajistí pouze motivovaní učitelé, kteří tvoří kreativní pracovní tým a úzce spolupracuje s rodiči žáků.

Na konci našeho snažení stojí žák, který je přiměřeně sebevědomý, klade si reálné cíle, má urovnaný žebříček životních priorit, je schopen řešit své problémy bez podpůrných chemických látek (ve spolupráci s rodiči).

METODY :

V rámci výuky budou kromě tradičních metod práce využívány také další metody, které se dosud osvědčily. Výchova ke zdravému životnímu stylu bude prolínat mezipředmětově. Důležitým výchovným prvkem jsou tradice naší školy, v nichž chceme vychovávat a vzdělávat žáky (projekty, besedy s občany, tvorba časopisu atd.)

Metody práce :

- aktivní sociální učení
- výklad (informace)
- komunitní kruh
- aktivity na rozvoj osobnosti
- individuální přístup k žákům
- práce s internetem
- samostatná práce (výtvarné, slohové, referáty...)
- přednášky, besedy s odborníky

- programy pomáhající odolávat žákům sociálnímu tlaku zaměřené na zkvalitnění komunikace, osvojování a rozvoj sociálně emočních dovedností a kompetencí, konstruktivní zvládání konfliktů a zátěžových situací, zvyšování zdravého sebevědomí a sebehodnocení, zvládání úzkosti a stresu
- dramatická výchova, sociální hry, hraní rolí, obhajoba názoru, trénování způsobu odmítání nabídky drog,
- diskuse na dané téma
- párová skupinová práce ve třídě apod.
- projekty:

Projekty na daná témata: Extrémismus, divácké násilí na stadionech, patologické hráčství, návykové látky, týrání a sexuální zneužívání dětí, trestní čin – krádeže, loupeže, vandalismus.

Primární prevence v rámci jednotlivých vyučovacích předmětů

I. stupeň:

Primární prevenci na prvním stupni má na starosti třídní učitel. S jednotlivými tématy se děti setkávají především v prvouce, přírodovědě a vlastivědě. Při výuce lze využít různých metod, např. výklad, předávání informací, samostatnou práci, skupinovou práci, projektové vyučování, dramatickou výchovu nebo využít materiály školy z oblasti primární prevence.

Zaměření na mladší školní věk

- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci - hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování soc.-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit (www.zsmseno.cz)
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd. jako v předchozích letech

Cíl :

Po pěti letech by děti měly umět

- definovat rodinu jako zázemí a útočiště
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- mít základní sociální dovednosti
- umět se chránit před cizími lidmi
- mít základní zdravotní návyky
- umět si správně zorganizovat svůj volný čas
- umět rozlišit léky a návykové látky
- znát přesné informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách

- znát následky užívání návykových látek
- umět odmítat

II. stupeň

Práce na druhém stupni je velmi náročná na koordinaci, tak aby byla probrána všechna témata, ale nedocházelo k jejich překrývání a přesycení žáků informacemi. S tématy z oblasti prevence se pracuje v předmětech výchova k občanství, výchova ke zdraví, přírodopis, chemie, dějepis, český jazyk a literatura. K práci s tématy lze využít metod výkladu, samostatné práce, práce s médii, projektové vyučování, skupinová práce, hraní rolí, práce s materiálem, besed, přednášek.

Zaměření na starší školní věk – prevence = základ předcházení problémům

A. Úkoly a činnost učitelů a jiných pedagogických pracovníků

- posílení úlohy učitelů v oblasti tvorby pozitivního sociálního klimatu, včasná diagnostika a intervence při riziku vzniku sociálně patologických jevů a kooperace s odborníky při jejich řešení. Zejména spolupráce s výchovnou poradkyní a třídními učiteli
- věnování pozornosti problematickým skupinám žáků nebo jednotlivcům, odhalování projevů asociálního chování mezi žáky – soustředit se zejména na problematiku šikany.
- v rámci prevence kouření vytvoření dostatečné informovanosti
- sledovat často opakující se krátkodobé absence žáků – prevence záškoláctví. Spolupráce s rodiči žáků s tendencí vyhýbat se školní docházce. V problematických případech možnost vyžadování lékařského potvrzení.
- sebevzdělávání učitelů v metodikách preventivní výchovy a ve výchově ke zdravému životnímu stylu v souladu s Národními vzdělávacími osnovami pro oblast prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže
- shromažďování a zpřístupňování materiálů pro pedagogický sbor.
- zapojení vedení školy i kolegů do tohoto programu
- nově příchozím vyučujícím nabídnout všestrannou kolegiální pomoc

B. Aktivita pro žáky

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- zaměření pozornosti na projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí, komerčního sexuálního zneužívání apod.
- na základně loňského i předloňského průzkumu zaměřeného na zneužívání návykových látek věnovat nadále zvýšenou pozornost prevenci kouření (tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky) - osvěta v rámci hodin Vko, VkZ, třídnických hodin
- dovednost volby správné životosprávy - poruchy příjmu potravy – mentální anorexie a bulimie
- akce zaměřené na práci s národnostními menšinami směřující k potlačení rasismu a xenofobie
- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování výletů, exkurzí, ŠVP, lyžařského výcvikového kurzu atd.
- organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole a zábavnou formou zpříjemnění školního prostředí (tematické dny, sportovní akce, víkendové výjezdy atd.)
- široká nabídka volnočasových aktivit (www.zsmseno.cz)
- účast v literárních, vzdělávacích, sportovních a jiných soutěžích
- ekologická výchova (sběr plastových lahví apod.)
- v červnu tradiční sportovní den soutěží, včleňování výchovy ke zdravému životnímu stylu a oblastí preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů (VkZ, Vko, Z, D, Ch, Př, Z, TV)

C. Aktivita pro rodiče a veřejnost

- seznámení rodičů s MPP v rámci třídních schůzek
- nabídka propagačních materiálů o drogách
- seznámení rodičů s postupem školy v případě problémů žáků s drogami
- na třídních schůzkách hovořit o nebezpečí drog zejména u starších žáků, kterým rodiče povolují účast na diskotékách
- informovanost občanů Mšena prostřednictvím místního periodika o programu školy v oblasti prevence rizikového chování a zdravého životního stylu
- pár slov pro rodiče:
 - o O drogách. Jak poznám, že moje dítě alkohol nebo drogy bere?
 - o Doporučení rodičům, jejichž dítě má problémy s návykovými látkami. Čemu se vyhnout?
 - o O šikaně. Definice pojmu. Varovné signály pro rodiče. Co tedy dělat ?

Cíl

Žáci by před opuštěním ZŠ měli znát a umět

- pojmenovat základní návykové látky
- znát jejich účinky na lidský organizmus
- orientovat se v problematice závislosti
- znát základní právní normy
- vědět, kde jsou kontaktní místa pro danou problematiku
- posilovat své sebevědomí
- správně se rozhodovat, odmítat
- zaujímat zdravé životní postoje
- orientovat se v problematice sexuální výchovy
- bránit se různým formám násilí, vědět, kde hledat pomoc
- zvládat základní sociální dovednosti

Dalším neméně důležitým prvkem je školní a třídní prostředí, ve kterém žáci tráví hodně času. Proto se žáci budou podílet na prostředí, na jeho výzdobě, udržování pořádku. Budou vedeni k spoluzodpovědnosti, dostanou prostor k vlastní realizaci svých nápadů na výzdobu školy, třídy.

VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ:

Hlavní podíl na dalším rozvíjení znalostí a dovedností související s prevencí rizikového chování spočívá v samostudiu všech učitelů školy a především školního metodika prevence. Pro pedagogy podílející se na realizaci minimálního preventivního programu je metodickým pomocníkem školní metodik prevence, který pro ně vyhledává nové informace a podněty. Pedagogové se budou účastnit školení, seminářů a dalších aktivit podle plánu, který je průběžně doplňován dle nabídek zasílaných na školu.

JEDNORÁZOVÉ AKTIVITY:

Kulturní pořady zaměřené na protidrogovou tematiku, návštěva výstav, divadel atd.

Tematické přednášky, besedy s odborníky:

Přednáška PaedDr. Z. Kašparové – Primární protidrogová prevence v rámci MPP – „**Účinky a důsledky drog**“, „**Klima třídního kolektivu a vztahy mezi žáky**“. Pro všechny ročníky II.stupně, (leden)

Přednáška JUDr. K. Kašpar – „**Prevence rizikových jednání**“, 8. a 9.ročníky (leden)

Všechny tyto akce jsou součástí projektu **ŠKOLA PRO ŽIVOT**. Jde o dlouhodobý projekt specifické primární prevence zaměřený na rozvoj kompetencí definovaných ve školním vzdělávacím programu, který reaguje na aktuální potřebu školy v oblasti primární prevence. Cílovými skupinami projektu jsou žáci i učitelé. Ve škole jsme provedli anonymní dotazníkové šetření a na základě analýzy výsledků a aktuální potřeby školy jsme se rozhodli zaměřit se na nejvýznamnější problémy. Našími prioritami jsou:

- rozvoj klíčových kompetencí žáků zejména v oblasti komunikačních dovedností, dovednosti řešit konflikty, spolupracovat v týmu a dalších sociálních dovedností
- primární prevence kouření spolu s nácvikem technik odmítání ve vyšších třídách 1.stupně
- primární protidrogová prevence – třídy 2. stupně, rizika a důsledky zneužívání alkoholu a cigaret, prevence návykových látek – účinky a důsledky
- právní vědomí, trestní odpovědnost – charakteristika právního vědomí a obsah trestní odpovědnosti
- další vzdělávání pedagogů v oblasti primární prevence s cílem rozvíjet kompetence učitelů v oblasti komunikace v týmu a týmové spolupráce a rozvoje využití metod zážitkové pedagogiky při formování kolektivu třídy a budování vztahů ve skupině

Školy v přírodě, adaptační kurzy, výlety, ozdravné pobyty, exkurze:

Adaptační kurzy – 6.ročník (září), výlety jednotlivých tříd, tematické exkurze, např. Terezín, galerie Templ Mladá Boleslav, Národní muzeum, Národní technické muzeum, Národní zemědělské muzeum, MEKUC Mělník, Regionální muzeum Mělník, ZOO Praha, Planetárium Praha, Rudolfinum Praha, Hvězdárna Ondřejov

Účast v soutěžích:

Svět očima dětí

Příběhy našich sousedů

Atletický čtyřboj

Soutěž ve vybíjené

Florbalový turnaj

RŠFl – florbalová liga – II.st.

Pohár rozhlasu – atletika

Dopravní soutěž

Soutěž I. pomoci

„Květkový den“ akce podporující boj proti rakovině (květen)

Celoškolní projekty:

„Vánoční jarmark“

„Jeden svět na školách“

„Příběhy bezpráví“

a další aktuální projekty v průběhu školního roku

DALŠÍ AKTIVITY ŠKOLY:

Ve škole je zavedena „**schránka důvěry**“, kam mohou žáci psát své anonymní dotazy či informace. Žáci si v hodinách vytvořili **nástěnky** na téma zdravý životní styl. Aktualizaci témat zvládnou žáci II. stupně.

Již několik let na naší škole pracuje Žákovský parlament složený ze zástupců jednotlivých tříd. Úkolem parlamentu a jejich členů je shromažďovat požadavky žáků, či jejich problémy adresované ředitelce školy, zástupkyni ředitelky či jednotlivým vyučujícím

V přízemí školy je umístěna nástěnka sloužící pro předávání informací z oblasti výchovného poradenství a primární prevence.

Školního poradenského pracoviště:

Výchovný poradce, kariérní poradce – Mgr. Jiřina Trunková

Metodik prevence: Mgr. Hana Nečasová

Školní psycholog – Mgr.et Bc. Dita Gulíková, DiS

Příruční **knihovnička a videotéka** (seznam – viz. příloha) je k dispozici pedagogům i rodičům žáků.

Seznam zařízení, zabývajících se problematikou prevence rizikového chování a adresář odborných pracovišť jsou umístěny na panelu při vstupu do školy, ve sborovně a u metodika prevence (viz. seznam).

Škola každoročně realizuje výjezdy - ozdravné pobyty na horách. S jednotlivými třídami I. i II. stupně vyjíždějí učitelé na jednodenní i vícedenní výlety a školy v přírodě.

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY VE ŠKOLE:

Na základní škole jsou realizovány jednorázové či pravidelné volnočasové aktivity cíleně zaměřené na smysluplné využívání volného času, včetně cílené protidrogové prevence :

- zájmové kroužky:

multimédia a práce s PC + svět on-line, logopedický kroužek, sportovní kroužek – Sportuj ve škole, příprava na SŠ – ČJ,M; stolní tenis, kytara, taneční kroužek, čtenářský kroužek, cyklistika, kondiční cvičení, dramatický kroužek, škola hrou

- Výcvik plavání – pro žáky I.st
- aktivity pořádané jinými organizacemi:

Den Země, úklid Debrě, Běh Debrí, účast na akcích pořádaných místními spolky atd.

RODIČE:

Rodiče prostřednictvím SRPZŠM Mšeno (vznik I/2003) byli průběžně informováni o realizaci programu na škole a požádáni o spolupráci v rámci svých možností.

Škola pořádá a nabízí dle finančních možností:

- besedy odborníků s rodiči
- literaturu o návykových látkách a preventivních aktivitách pro rodiče
- možnost půjčování odborné literatury o návykových látkách, prevenci
- pravidelné konzultace s metodikem prevence, výchovným poradcem

SRPZŠM Mšeno:

- spolupracuje na realizaci programu
- podporuje program finančně
- spolupracuje na přípravě a podávání projektů

HODNOCENÍ AKTIVIT A SLEDOVÁNÍ JEJICH EFEKTIVITY:

Dodržujeme:

- hledisko cíle (hodnocení způsobu realizace, postojů k preventivní prevenci, cíle jsou stanoveny obecně a jsou definovány v jednotlivých aktivitách a očekávaných výsledcích)
- hledisko aktivit (popis jednotlivých intervenčních aktivit – konkrétní činnosti, soulad s aktivit s cílovými skupinami)
- hledisko očekávání výsledků (stanovení měřitelných proměnných a indikátorů – kvantita, kvalita)

Sledujeme:

- stanovení kritérií efektivity programu, kritérií efektivity jednotlivých dílčích aktivit
- způsob vedení evidence akcí a jejich hodnocení
- zprávy o plnění programu

Posuzujeme:

- psychosociální klima ve škole, kázeň, prospěch
- posun v postojích a hodnotových systémech
- behaviorální projevy vztahující se k výskytu sociálně patologických jevů, příp. i k delikventnímu chování

ŘEŠENÍ PŘESTUPKŮ:

Viz. školní řád

Opatření:

- ✓ individuální rozhovor se žákem (podle závažnosti informací následuje spolupráce s rodinou, popř. doporučení kontaktu s odborníky)
- ✓ uvědomění rodičů, uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
- ✓ v případě dealerství oznámení věci policii
- ✓ Využití Individuálního výchovného programu – forma spolupráce mezi školou, žákem, zákonným zástupcem, cílem IVÝP je odstranit rizikové chování žáka a předejít tak důsledkům z tohoto chování vycházejícím.

Policii vnímáme nejen jako složku represivní, ale jako velmi přínosnou součást preventivního působení na žáky naší školy. Zajímavé jsou případy z praxe, legislativní změny apod.

Postup školy v případě výskytu zneužívání návykových látek ve škole:

Při selhání preventivních opatření školy

1. **V případě podezření na zneužívání návykových látek:**

o provést diskretní šetření a pohovor se žákem

2. **při důvodném podezření:**

o okamžité kontaktování rodičů event. zákonných zástupců žáka

o při negativní a nespolupracující reakci rodiny uvědomit sociální odbor

3. **Při průkazném zjištění zneužívání návykových látek ve škole nebo v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování ředitel školy nebo pracovník školy pověřený dle pokynu ministra:**

o kontaktuje zdravotnické zařízení a zároveň uvědomí rodiče, popř. zákonné zástupce

o uvědomí ŠÚ

4. **V případě dealerství nebo podezření na porušení § 217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy dítěte) nebo zanedbání povinné péče:**

o uvědomí oddělení péče o dítě, odd. sociální prevence sociálního odboru OÚ

o oznámí věc Policii ČR

Postup školy v případě podezření na šikanu:

Vychází z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (č. j. MŠMT 21291/2010-28), který navazuje na Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízení (č.j. MŠMT – 21149/2016).

- **Konfrontovat** svá pozorování nebo ohlášení s ostatními kolegy.
- **Oznámit** své podezření vedení školy, **konzultovat** další postup. Dohodnout se, kdo povede vyšetřování, popřípadě přizvat psychologa.
- Mezi čtyřma očima **vyslechnout** více nezaujatých **svědků** / spolužáků /. Vést **písemný záznam**, porovnávat, věnovat pozornost nesrovnalostem v časech a místech.

- **Spojit se s rodiči případné oběti**, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Požádat je o spolupráci.
- **Vyslechnout oběť** – citlivě, zcela diskrétně, zaručit bezpečnost a důvěrnost informací. Vše zapisovat nebo nahrávat.
- **Vyslechnout agresory** – překvapivě, mezi čtyřma očima, znemožnit domluvu výpovědí. Vytipovat nejslabší článek, dovést k přiznání či vzájemnému obviňování.
- Požádat vedení školy o **svolání výchovné komise** / vedení školy, výchovný poradce, školní metodik prevence, třídní učitel, psycholog /. Ta posoudí na základě shromážděných informací, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň závažnosti, navrhne další postup vůči obětem, agresorům i třídě jako celku a jejich potrestání.
- **Pozvat** individuálně k jednání **rodiče agresorů**, seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, **zvážit oznámení Policii ČR** – závisí na věku agresorů, na intenzitě a závažnosti šikany.
- **Rozebrat situaci se třídou**, prodiskutovat, vysvětlit nebezpečnost a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků.
- Pokud se situace vyřeší pouze odchodem některých žáků, měl by **odejít agresor, a nikoli oběť**.

Seznam literatury:

- MUDr.K. Nešpor,CSc.,PhDr.L.Csémy
 - „Alkohol, drogy a vaše děti“
 - „Prevence problémů působených návykovými látkami“
 - „Zásady efektivní primární prevence“
 - „Prevence s návykovými látkami ve školním prostředí“
 - „Jak předcházet problémům s návykovými látkami na ZŠ“
- MUDr.J.Presl
 - „Drogová závislost“
- PhDr.M.Váňová,CSc.
 - „Pedagogům o prevenci AIDS“
- D.Nováková
 - „Zdravý způsob života a prevence závislostí“
 - „Metodika drogové prevence“
 - „Panenka Jablenka a kluk Viktor“
- MŠMT
 - „Pedagogové proti drogám“
- VZP
 - „Řekni drogám ne!“
- VZP
 - „My, drogy a Evropa“
- VZP
 - „Poznej svého nepřítele“
- Mgr.V.Pokorný,Mgr.J.Telcová,
Paeddr..A.Tomko
 - „Prevence sociálně patologických jevů“
- E.Lacková, J.Balvín
 - „Holocaust romů v povídkách E.Lackové
- C.Nečas
 - „Romové v ČR včera a dnes“
- E.Vaníčková
 - „Stres a dítě“
- H.Provazníková
 - „Náhradní rodinná péče“
 - „Zdraví a dítě“
- M.Kolář
 - „Bolest šikanování“
- P.Říčan
 - „Agresivita a šikana mezi dětmi“
- Nadace Naše dítě
 - „Dětská práva“
- Mgr.J.Bártíková
 - „Prevence není nikdy dost!“
- MŠMT
 - „Problematika dětské pornografie a její prevence na škole“
- Odbor tisku a public relations MV
 - „Trestní odpovědnost“
- S.Langer
 - „Mládež problémová“
- Člověk v tísni
 - „Jeden svět na školách“

Časopisy a noviny:

- Prevence
- Psychologie
- Informatorium
- Učitelské noviny
- Rodina a my
- Moderní vyučování

Videotéka:

- Drogová problematika, sexuální výchova
- Řekni drogám ne!
- Řekni mi proč – zdravé tělo
- Řekni mi proč – lékařství
- Řekni mi proč – anatomie, genetika
- Neubližuj mi
- Dospívání a menstruace
- Puberta 1-3
- Zdravá výživa školních dětí
- Čas proměn
- Jeden svět na školách – Next Generation
- Jeden svět na školách – Jsme, jací jsme

Adresář organizací zabývajících se primární prevencí:

Seznam internetových adres

www.melnik.cz
www.msmt.cz
www.nasedite.cz
www.detskaprava.cz
www.os-semiramis.cz
www.prevcentrum.cz
www.drogy-info.cz
www.kontakt-centrum.cz
www.maltezskapomoc.cz
www.mpmelnik.cz
www.kr-stredocesky.cz
www.sikana.cz
www.zivot-bez-zavislosti.cz
www.vzkazdomu.cz
www.ivpp.cz
www.sikana.org
www.bezcigaret.cz

www.linkabezpeci.cz
<http://vtisni.cz/drogy.htm>
<http://www.sex-aids.cz/sexdrogy>
www.rodinnavychova.cz
www.odrogach.cz
www.sananim.cz
www.portal.cz
www.odyssea.cz
www.czechkid.cz
www.dcslnicko.estranky.cz
www.minimalizacesikany.cz
www.rodina.cz
www.policie.cz
www.pobavme-se-o-alkoholu.cz
www.aids-hiv.cz
www.clovekvtisni.cz
www.saferinternet.cz

Seznam zařízení zabývajících se problematikou primární prevence v oblasti sociálně patologických jevů

ACET – sdružení pro péči, vzdělávání a vyučování o AIDS
CAT Ostrava- vzdělávací agentura
Člověk v tísni, o.p.s.
Dětské centrum Sluníčko
Drop In Praha 1
Institut pedagogicko psychologického poradenství Praha
Kontakt - volnočasový klub dětí Mělník, psychosociální centrum
Maltézské sociální centrum Mělník
Národní centrum bezpečnějšího internetu
Občanské sdružení Babylon Mělník
Občanské sdružení Harmonia Mundi České Budějovice
Občanské sdružení Lepší život Mělník
Občanské sdružení PRO FUTURA
Občanské sdružení Řekni ne drogám-řekni ano životu Praha
Občanské sdružení Sananim Praha
Občanské sdružení Semiramis Nymburk
Občanské sdružení Toronto Mělník- volnočasové aktivity
Občanské sdružení Život bez závislostí, Praha - Zbraslav
Ordinace AT pro prevenci a léčbu závislostí
Pedagogická, psychologická a právní poradna Praha
Pedagogicko psychologická poradna Mělník
Rodinné centrum Chloumek – volnočasové aktivity
Rodinné centrum Kašpárek Mělník – zájmové kroužky
Semiramis s.o. Mladá Boleslav
Středisko drogové prevence Kladno
Ústav psychologického poradenství a diagnostiky Brno

Adresář organizací zabývajících se primární prevencí

AT poradna Podolí, Bezručova 715, Mělník	315 670 511
CAT Ostrava – vzdělávací agentura	731 470 335
Centrum primární prevence	723 179 409
Člověk v tísni Šafaříkova 24, Praha 2	
Drop In Karolíny Světlé 18, Praha 1	224 223 758
	222 221 124
Horká linka Dětského krizového centra	261 210 612
<u>Kontakt – centrum, Kosmonautů 3018, Mělník</u>	315 624 922
Linka bezpečí	116 111
Linka vzkaz domů	800 111 113
z mobilu	724 727 777
<u>Městská policie Mělník</u>	315 635 185
<u>Městský úřad nám.Míru 1, Mělník:</u>	
- <u>Odbor sociální prevence</u>	315 635 318
- <u>Prevence kriminality</u>	315 635 334
<u>Oddělení sociálně právní ochrany</u>	315 635 331
Nadace Naše dítě, Ústavní 91/95, Praha 8	266 727 933
Národní centrum podpory zdraví Sokolská 54, Praha 2	
Občanské sdružení Sananim Praha - poradenská služba	283 872 184
Občanské sdružení Semiramis Dlabačova 2208, Nymburk	606 936 212
OS Harmonia Mundi, Dubenská 1483/2, České Budějovice	603 549 636
OS Řekni ne drogám Soběslavská 32, Praha 3	222 362 264
Pedagogické poradenství PaedDr.Kašparová	257 217 365
Weberova 213, Praha 5	603 294 304
<u>Pedag. psychologická poradna Bezručova 109, Mělník</u>	315 623 045
<u>Policie ČR Bezručova, Mělník</u>	974 876 327
	974 876 326
Policie ČR – Preventivně informační skupina	974 834 374
Prev-centrum Na Folimance 15, Praha 2	225 817 938
Poradenská linka pro pedagogy	841 220 220
	777 711 439
Rodičovská linka	283 852 222
Společnost pro podporu zdraví Lannova 2, Praha 1	224 802 328
Středisko drogové prevence Kročehlavská 49, Kladno	312 682 177

Abecední seznam certifikovaných poskytovatelů programů primární:

- ACET ČR z.s.
- Advaita, z.ú.
- Agentura Wenku s.r.o. 29
- Anima – terapie, o.s.
- Arkáda – sociálně psychologické centrum, o.s.
- Centrum podpory zdraví, z.ú.
- Centrum prevence rizikové virtuální komunikace UPOL
- Centrum pro rodinu a sociální péči • Centrum protidrogové prevence a terapie, o.p.s.
- Cesta integrace, o.p.s.
- DO SVĚTA
- Drop In
- Elio, o.s.
- Hope4kids, z.s.
- Jules a Jim, z.s. • KAPPA-HELP
- Kolpingovo dílo České republiky o.s.
- Madio, o.s.
- Magdaléna, o.p.s.
- MAJÁK o.p.s.
- Metha, z.ú.
- Národní iniciativa pro život, o.p.s.
- Občanské sdružení AVE
- Občanské sdružení LECCOS
- Open House o.p.s.
- P-centrum
- Podané ruce o.p.s.
- Point 14
- PorCeTa, o.p.s.
- Portimo, o.p.s.
- Prev-Centrum, z. ú.
- Prevalis, z. s.
- Projekt Odyssea
- ProPrev, z.s.
- PROSPE, o.s.
- Prostor plus, o.p.s.
- PROSTOR PRO, o.p.s.
- Proxima Sociale o.p.s.
- R-Ego o.s.
- Renarkon o.p.s.
- Rizika internetu a komunikačních technologií, o.s.
- Semiramis o.s.

- Sion – Nová generace, o.s.
- Společně k bezpečí
- Spolek psychologických služeb
- Spondea
- Střed z.ú.
- Světlo Kadaň
- THEIA – krizové centrum o.p

Seznam základních zákonů a metodických pokynů v oblasti prevence:

Seznam základních zákonů a metodických pokynů v oblasti prevence Zákon č.65/2017 Sb.

O ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Zákon č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

Zákon č. 383/2005 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.

Zákon č.167/1998 Sb., o návykových látkách

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 - 2027

Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2008-2018

Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízeních č.j.: 22294/2013-1

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j.21291/2010-28

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j. 28 275/2000-22 /Věstník MŠMT sešit 1/2001/

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č.j. 14 423/1999-22 /Věstník MŠMT sešit5/1999/

Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č.j. 10 194/2002-14 /Věstník MŠMT sešit 3/2002/

Informace o spolupráci předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané č.j. 25 884/2003-24 /Věstník MŠMT sešit 11/2003/

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 37 014/2005 /Věstník MŠMT sešit 2/2006/

Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č.j. 11 691/2004-24 /Věstník MŠMT sešit 6/2004/

Metodické doporučení MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků.

Usnesení vlády č.1046 k Dlouhodobému programu zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky Zdraví pro všechny v 21. Století

Vyhláška MŠMT č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky.

Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Vyhláška MŠMT č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání Pedagogové proti drogám - Program preventivních aktivit uplatňovaných ve školách a školských zařízeních /MŠMT 1999/

Příloha č.1:

Strategie prevence řešení školní neúspěšnosti žáků

Školní neúspěšnost žáka je chápána jako selhávání žáka v podmínkách školního prostředí. Zahrnuje selhávání v prospěchu, chování, mezilidských vztazích, postojích vůči škole a vzdělávání apod.

Strategie prevence řešení školní neúspěšnosti žáků je jedním z vážných problémů, které je třeba řešit a předcházet jim, je školní neúspěšnost. Jednou z možností je individuální práce s žákem, případně s jeho rodinou. Příčinou mohou být individuální rozdíly v osobnosti žáků, jejich motivace a výkonnosti, ale také rodinná výchova. Neprospěch mívá obvykle mnoho příčin, které je třeba včas rozpoznat a podchytit. Školní úspěšnost i neúspěšnost je ovlivňována jednak osobností žáka – např. nízkou odolností vůči zátěži, poruchami učení a chování, zdravotními komplikacemi žáka, ale také nemotivujícím rodinným zázemím. Žáci jsou často ohroženi sociálně nežádoucími jevy, mají problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole. Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a žáka samotného. Často je nutná i konzultace s odborníky.

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z Vyhlášky č. 27/2016Sb a jejím cílem je vyhledávání potenciálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek k zlepšení jejich školní úspěšnosti.

1. Příčiny školní neúspěšnosti

- a) osobnost dítěte** - snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká sebedůvěra, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka
- b) rodina** - nepodnětné rodinné prostředí, rozdílné osobnostní a sociální podmínky života v rodině, nesprávné typy výchovy, složitá rodinná situace, žák s odlišným cizím jazykem, žák příslušník jiné kultury či jiné etnické skupiny
- c) nedostatky ve výchovně vzdělávacím procesu ve škole** – malá aktivizace žákovy osobnosti ve vyučování, nedostatečná motivace, nerespektování vývojových hledisek a principů pedagogické práce, špatné vztahy mezi učitelem a žákem, popřípadě mezi žákem a spolužáky, konflikty ve spolupráci školy s rodinou

2. Doprovodné projevy školní neúspěšnosti

- a) neurotické příznaky** – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie
- b) poruchy chování** – záškoláctví, útoky ze školy nebo z domova
- c) obranné mechanismy** – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese

3. Postoj dítěte a rodičů ke školní práci

Velmi důležitou roli hraje také postoj dítěte i rodičů ke škole a školní práci. Tento postoj závisí především na dobré motivaci a zvyšování sebedůvěry dítěte. Postoj žáka ke škole dále ovlivňuje i dílčí úspěchy a neúspěchy ve vzdělávacím procesu. Žáci, kteří pracují pod úrovní svých schopností a bez zvýšeného vlastního úsilí, nejsou motivováni k lepším výsledkům a bývají ve škole nespokojeni. Neúspěch může být u žáka podnětem k většímu úsilí a snaze o zlepšení výsledků. Pokud jsou však neúspěchy příliš časté, motivace žáka se rychle snižuje.

4. Předcházení školní neúspěšnosti ze strany školy

V první řadě je nutné podrobit dítě kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Diagnostika žákových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi "školsky úspěšné žáky".

Možná opatření volíme individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

1. Poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC, integrace žáka a vytvoření IVP.

2. Odchylka v celkové úrovni inteligence: žákovi bude stanoveno základní učivo, které po něm bude požadováno podle jeho možností a schopností, vhodné metody práce, motivace - zažití úspěchu, možnost opravit si známku, individuální konzultace ve vyučování i mimo něj, spolupráce s PPP - integrace na základě IVP a realizování dalších podpůrných opatření doporučených poradnou.

3. Žáci sociálně znevýhodnění: motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole.

4. Žáci s vysokou absencí jsou velmi často ohroženi sklouznutím do školní neúspěšnosti: včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky - plán dostudování učiva a termíny dozkoušení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví zvýšený dohled nad žákem.

Motivace a zvyšování sebedůvěry:

- klademe na dítě přiměřené nároky
- zdůrazňujeme jeho pozitivní stránky
- oceňujeme jeho jedinečnost
- umožňujeme dítěti vyslovovat vlastní názory
- podporujeme aktivitu dítěte
- pomáháme dítěti a radujeme se z jeho úspěchů
- rozvíjíme u dítěte pocit empatie
- vyhýbáme se negativnímu srovnávání
- pomáháme se začleněním dítěte s odlišným mateřským jazykem

Pedagogičtí pracovníci:

- znají žákovy vzdělávací možnosti a jsou se žákem v pravidelném kontaktu
- mají přehled o úrovni vědomostí a dovedností žáka
- spolupracují s třídním učitelem
- znají příčiny jeho nedostatků při plnění školních povinností
- znají žákovo rodinné zázemí a jeho zdravotní stav
- stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu
- efektivně podporují žáka a motivují jej ke školní práci
- nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům konzultační hodiny, které jsou zveřejněné na webových stránkách školy

5. Postup při řešení školní neúspěšnosti – podpůrný program (plán pedagogické podpory nebo také plán podpůrných opatření)

Hlavním opatřením je jednoznačně zvýšená spolupráce s rodiči!

- a) Po prvním čtvrtletí třídní učitelé písemně informují rodiče žáků, kteří za toto čtvrtletí neprospívají (jsou hodnoceni známkou nedostatečný nebo dostatečný, ale vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový).
- b) Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci rodičů, žáka a vyučujícího - diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů).
- c) Pokud se situace nezlepšuje, bude nabídnut žákovi podpůrný plán.
- d) Pokud žák zamešká více než 100 hodin výuky, vyvolává se jednání s rodiči preventivně. Přítomni třídní učitel, žák a rodič, případně učitel předmětu, kde se už objevily problémy. Domluví se podpora žákovi tak, aby byl schopen kompenzovat svou absenci (plán práce, termíny zkoušení, obsah učiva, možnost individuální konzultace, doučování se spolužáky atd.).
- e) Na závěr školního roku by měla být podpora vyhodnocena třídním učitelem.

6. Plán pedagogické podpory (plán podpůrných opatření)

Podpůrný plán pro neprospívající žáky je souhrn opatření nabízených žákům a jejich rodičům, který se podpisem všech stran stává pro všechny závazným.

7. Realizace plánu pedagogické podpory

Pokud selže individuální podpora žákovi a ten je v prvním pololetí hodnocen nedostatečnou nebo je hodnocen dostatečnou a jeho vyučující vyhodnotí další vývoj jeho výkonů jako rizikový, nabízí se žákovi a jeho zákonným zástupcům podpůrný plán. Po uzavření pololetního hodnocení výsledků vzdělávání navrhne třídní učitel ve spolupráci s ostatními vyučujícími podpůrný plán. S plánem jsou seznámeni rodiče a žák a dojde k jeho podpisu. Po uzavření klasifikace na závěr školního roku je vyhodnocena jeho efektivita.

8. Formy a metody práce

Pro úspěšnost Podpůrného programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým patří zejména:

- podpůrný studijní plán, tj. stanovení přiměřeného obsahu učiva – učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním)
- zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva, tj. podpůrného plánu – zadání práce pro domácí přípravu - dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem
- užívání podpůrných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva
- vedení písemných záznamů o průběhu podpůrného programu – zadání úkolu, termín splnění, poskytování pravidelných informací o průběhu podpůrného programu rodičům a výchovnému poradci – informace o přístupu žáka k plnění povinností v časovém sledu
- domluva konzultační hodin, kdy si učitel zve žáka na konkrétní termín v případě, že žák potřebuje opakovaně vysvětlit probírané učivo, učitel telefonicky zve rodiče současně se žákem, aby je informoval o pravidlech práce, aby se s rodiči dohodl, jak mohou své dítě podpořit
- doučování ve spolupráci se staršími žáky

Příloha č.2:

Krizový plán školy

Krizový plán školy zahrnuje postupy a možná řešení při výskytu projevů rizikového chování, ať už se jedná o šikanu, zneužívání návykových látek, krádeže, vandalství, rasismus atd. Krizový plán je sestaven školním metodikem prevence na základě fungující praxe školy a platné legislativy, konzultován a schválen ředitelem školy.

Cílem krizového plánu je eliminovat či minimalizovat škody v případě, kdy k projevům rizikového chování ve školním prostředí dojde. Je pomocným manuálem pro všechny pedagogické pracovníky a zároveň je k dispozici rodičům, kteří tak mají možnost seznámit se s vnitřními postupy školy a sledovat je.

Krizový plán je součástí preventivního programu. Jeho základem je Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci sociálně-patologických jevů u dětí a studentů ve školách a školských zařízeních 20 006/2007-51 a Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení. Č. j. 24 246/2008-6. V případě zjištění negativních znaků chování žáků školy se zaměstnanci řídí postupem uvedeným v přílohách tohoto dokumentu.

Krizový scénář při podezření na šikanu (pro pedagogické pracovníky)

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, skupinu žáků, vyučujícího nebo jiného pracovníka školy. Je to cílené a opakované užití fyzických, psychických a slovních útoků jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím moderních komunikačních prostředků, především prostřednictvím internetu a mobilu (viz. Příloha - Kyberšikana).

Rozdíl šikana x škádlení

Jestliže svého kamaráda škádlím, očekávám, že to bude legrace nejen pro mě, ale i pro něj. Když vidím, že to jako legraci nebere, že ho to zranilo, pak je mi to líto a omluvím se.

U šikany je to obráceně. Tam jde agresorovi o to, aby druhému ublížil, aby ho zranil. A má z toho radost. Nejen, že se mu neomluví, ale opakuje to. A většinou násilí přitvrzuje.

Důležité!!! Když někdo někoho škádlí a ten mu jasně řekne, aby toho nechal, musí to respektovat. Jinak by to bylo porušování práva druhého člověka.

Naše práva končí tam, kde začínají práva druhého člověka.

Jak postupovat v případě konfliktu?

Prvním úkolem je konflikt stopnout a odhadnout, jak je šikanování ve skupině rozvinuto. V případě přímého ohrožení oběti zajistit její bezpečnost.

Kontaktovat vedení školy, TU, MPP, VP.

Každý případ vyžaduje individuální řešení i postup.

Nevím-li si rady, obrátím se na ostatní.

Vyšetřování vede vždy jedna osoba, která průběžně informuje vedení školy a další...

Nutná je zejména zvýšená pozornost a spolupráce všech (vedení, pedagogové, správní zaměstnanci).

Pokročilé stádium šikany předáme odborníkům.

Pokud je ohroženo zdraví nebo život, neprodleně volám lékaře a Policii ČR.

Důležitá je pravdivá informovanost všech, v těžších případech je nutno zveřejnit oficiální prohlášení.

Doporučený postup při vyšetřování (nelze použít jako předepsanou šablonu)

• Rozhovor s informátory a oběťmi

- formou rozhovoru mapujeme situaci a shromažďujeme důležité údaje
- v podstatě jde o to, abychom vybrali žáky, kteří s obětí sympatizují, kamarádí s ní, nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování

• Individuální, případně i konfrontační rozhovory se svědky

- důležité je, abychom rozhovory zorganizovali tak, aby o nich druzí nevěděli
- vážnou chybou je společné vyšetřování svědků a agresora
- zásadní chyba je konfrontace obětí a agresora

• Ochrana oběti

- šikanované dítě je třeba chránit do doby, než se vše vyřeší (zajistit zvýšený dozor, zorganizovat bezpečné příchody a odchody dítěte ze školy, v závažném případě doporučit rodičům ponechat dítě doma)

• Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

- rozhovor s agresorem je vždy až poslední krok ve vyšetřování
- dokud neznáme vnější obraz šikany a nemáme shromážděné důkazy, nemá smysl s agresory mluvit, všechno zaprou a podezření zpochybní nebo vyvrátí
- rozhovor slouží, k tomu abychom agresory okamžitě zastavili a ochránili oběti, ale i je samé před následky jejich činů (např. je upozorníme, že při jakémkoliv opakovaném náznaku šikanování budou potrestáni přísněji, případně to bude ohlášeno policii)

- **Výchovná komise**

- Je nejpřístupnějším způsobem zastavení šikany (tzv. metoda vnějšího nátlaku) v rámci společného pedagogů, žáka-agresora a jeho rodičů se rozhoduje o výchovných opatřeních.

Orientační posloupnost v jednání

- seznámení rodičů s problémem
- postupné vyjádření všech pedagogů
- vyjádření rodičů
- rozhovor komise za zavřenými dveřmi
- seznámení rodičů a žáka se závěrem komise

- **Rozhovor s rodiči oběti**

- Individuální setkání s rodiči oběti u počáteční šikany obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zajištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních.

- **Práce s celou třídou**

Po vyšetření šikany a potrestání viníků je třeba pracovat s celou třídou, budovat trvale systematicky kamarádské a bezpečné vztahy ve třídě. Můžeme využít spolupráce s profesionály – PPP.

Výchovná opatření pro potrestání agresorů

- napomenutí, důtka TU, důtka ŘŠ
- snížení známky z chování
- převedení do jiné třídy
- doporučení rodičům obětí i agresorů návštěvy v příslušné PPP, ambulantním oddělení SVP

Krizový scénář při podezření na šikanu (pro všechny zaměstnance)

Definice šikany

Úmyslné, opakované, (může jít i o jednorázovou akci) cílené ubližování slabšímu jedinci nebo skupině (neschopnému obrany) jedincem nebo skupinou, jak fyzické, tak i psychické ponižování lidské důstojnosti, jde spíše o postoj než o čin.

Rozdíl šikana x škádlení

Jestliže svého kamaráda škádlím, očekávám, že to bude legrace nejen pro mě, ale i pro něj. Když vidím, že to jako legraci nebere, že ho to zranilo, pak je mi to líto a omluvím se.

U šikany je to obráceně. Tam jde agresorovi o to, aby druhému ublížil, aby ho zranil. A má z toho radost. Nejen, že se mu neomluví, ale opakuje to. A většinou násilí přitvrzuje.

Důležité!!! Když někdo někoho škádlí a ten mu jasně řekne, aby toho nechal, musí to respektovat. Jinak by to bylo porušování práva druhého člověka.

Naše práva končí tam, kde začínají práva druhého člověka.

Jak postupovat v případě konfliktu?

První úkolem je konflikt “stopnout” a ohlásit vše nejbližšímu učiteli, třídnímu učiteli, vedení školy. Je nutné zajistit ochranu, případně ošetření oběti.

Prosíme všechny zaměstnance školy, aby si všímali dění ve všech prostorách školy, zejména pokud dochází ke konfliktům opakovaným.

Pokud sledujete, že dochází k opakovaným střetům stejných žáků, obraťte se neprodleně na vedení školy.

Důležité!!! Každý případ vyžaduje individuální řešení i postup.

Nevím-li si rady, obrátím se na ostatní.

Vyšetřování vede vždy jedna osoba, která průběžně informuje vedení školy a ostatní pedagogy, vedení školy, výchovnou poradkyni, metodičky primární prevence

Kyberšikana

Kyberšikanu definujeme jako zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Povaha a provedení útoků poté určují její závažnost.

Co udělá škola:

- Zanesse do školního řádu pravidla používání ICT, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, o přestávkách, v prostorách školy ...).
- Informuje žáky o etiketě a „listině práv na internetu“.
- Instaluje a využije software, který v učebnách vyučujícímu umožňuje informovat se přes svůj počítač, co právě žák na své ploše dělá nebo zaznamenává provoz.
- Seznámí žáky s Obecným nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 (GDPR) a poučí žáky o zásadách ochrany osobních údajů a citlivých údajů fyzických osob.

Co dělat při zjištění kyberšikany:

- Kontaktovat operátora mobilní sítě nebo zřizovatele www stránek, profilu...atd.,
- Zajistit dostupné důkazy s podporou IT kolegy.
- Vyšetřit všechny souvislosti se zjištěným incidentem, zajistit si podporu a pomoc externího pracovníka (IT expert, PPP, policie...), kontaktovat a spolupracovat s webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo.
- Zvolit takové opatření a řešení, které je odpovídající závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil.
- Informovat zákonného zástupce oběti i zákonného zástupce kyberagresora, postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany“ (např. NE

konfrontace oběti a agresora), poučit zákonného zástupce o tom, koho mohou kontaktovat (Policie ČR, OSPOD, PPP, právní zástupce atd.).

- Při zapojení a následně celém prošetření případu trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR...) a dalších subjektů (zákonný zástupce).
- Při postizích agresorů postupovat v souladu se Školním řádem a krizovým plánem.

Oběti je třeba doporučit, aby:

- Neodpovídala, ukládala důkazy (screenshoty), mluvila o tom, co se jí děje.
- Nekomunikovala s útočníkem, nesnažila se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožovala mu, nemstila se, cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.
- Zamezila útočníkovi přístup ke svému účtu nebo telefonnímu číslu a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktovat poskytovatele služby).
- Se svěřila blízké osobě, pro uchování důkazů oslovila někoho, kdo má vyšší IT gramotnost, kontaktovala školu a specializované instituce (PPP, policii, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikan, psychology apod.),
- Uchovala a vystopovala veškeré důkazy kyberšikan (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložit www stránky apod.), na základě těchto důkazů může být proti útočníkovi či útočníkům zahájeno trestní stíhání.
- Po prošetření celého případu trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí.

V případě, že se dítě cítí ohrožováno kyberšikanou, mělo by v ideálním případě celou věc nejdříve osobně probrat s rodiči, jinými příbuznými, kamarády nebo dospělými osobami (učitelé apod.), to je totiž nejjistější a nejrychlejší způsob, jak problémy s obtěžováním pomocí internetu vyřešit...

Ovšem ne vždy má oběť chuť svěřovat se se svým trápením ještě někomu dalšímu známému ze svého okolí, ne vždy má ve svém okolí lidi, kterým může bezvýhradně věřit, a proto zde uvádíme několik **kontaktů**, na kterých je možné nechat si poradit nebo v případě, že se schyluje k nejhoršímu a kyberšikana přerůstá např. i ve fyzické útoky, vyhrožování atd., přímo postihnout útočníka.

Horká linka	www.horkalinka.cz
Linka bezpečí	116 111
Rodičovská linka	840 111 234
Policie ČR	158
Projekt	www.e-bezpeci.cz

Jaké trestné činy mohou být za kyberšikanou skryty?

(Zákon č. 40/2009 Sb. dle stavu 1. 1. 2010)

- vydírání - §175
- šíření pornografie - §191
- výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií - §192
- zneužití dítěte k výrobě pornografie - §193
- svádění - §202
- šíření toxikomanie - §287
- násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci - §352
- nebezpečné vyhrožování - §353
- nebezpečné pronásledování - §354
- hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob - §355
- podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod - §356

Postup při konzumaci tabákových výrobků ve škole

- Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit (včetně elektronických cigaret, užívání nikotinových sáčků) a užívat návykové látky, jedy a takové látky, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují.
- Při přistižení žáka při konzumaci cigaret a jiných tabákových výrobků mu musíme v další konzumaci zabránit.
- O události sepíše metodik prevence zápis, který si založí.
- Školní řád obsahuje ustanovení o zákazu kouření v prostorách školy a postihy za porušení tohoto zákazu.
- Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka o porušení zákazu kouření.
- Při opakovaném přistižení, nebo v závažných případech škola informuje orgán sociálně právní ochrany.
- Následují sankce za porušení zákazu konzumace tabákových výrobků, stanovených školním řádem – např. snížená známka z chování.

Nikotinové sáčky

Jedná se o malé bílé sáčky obsahující rostlinná celulóзовá vlákna (bílý prášek) napuštěná nikotinem, aditivy, sladidly a příchutěmi (Kulháněk, Baptistová & Orlíková, 2022).

Nikotinové sáčky se podobají porcovanému tabáku (snus), avšak neobsahují žádný tabák. Sáčky jsou určeny pro orální užití, aplikují se do úst, kde se nechají působit (mezi rty a dásní) po dobu 15 minut a déle. Riziko užívání spočívá zejména ve velmi vysokých dávkách nikotinu, které se mohou pohybovat mezi 20 mg až 50 mg na jeden sáček. Podmínky vztahující se k jejich prodeji jsou – oproti tabákovým výrobkům – poměrně benevolentní.

Doporučené postupy:

Nástrojem školy, který pomůže řešit vnášení a užívání nikotinových sáčků, je dle doporučení MŠMT úprava školního řádu ve znění: **„Žákům a studentům je zakázáno do školy vnášet a ve škole užívat návykové látky a jedy a takové látky, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují.“**

V kontextu předcházení pravidelnému užívání nikotinových sáčků se jedná převážně o všeobecnou specifickou primární prevenci cílenou na celé třídní kolektivy. Je nutné rozlišovat hranici primární prevence (tj. předcházení kouření), kdy se jedná o doposud žádné nebo prvotní experimentování a sekundární prevence, která se zaměřuje na občasné či pravidelné uživatele. Preventivní cíle by měly být voleny podle vývojových a kognitivních hledisek žáků a charakteru rizikového chování, v tomto případě specificky podle převládajících forem a intenzity užívání nikotinových sáčků v rozličných věkových kategoriích.

U žáků s rozvíjející se či již rozvinutou závislostí na nikotinu - pedagog by měl volit individuální přístup ve formě krátkého rozhovoru s daným žákem vedoucího k uvědomění

si konkrétních rizik užívání, posílení motivace k odvykání a předání kontaktu na odbornou pomoc.

Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět:

- V případě zjištění užívání nikotinových sáčků u dětí a žáků v areálu školy a školských zařízení nebo na mimoškolní akci v rámci plnění školní docházky je třeba informovat pedagogického pracovníka, který následně zpraví zákonné zástupce. Porušení školního řádu řeší odpovědný pedagogický pracovník.
- Pedagogický pracovník (třídní učitel, vychovatel, školní metodik prevence) podle závažnosti situace intervenuje nejprve u daného dítěte (informuje o porušení školního řádu, případně udělí výchovná opatření, sdělí žákovi konkrétní rizika, předá relevantní informace a motivuje k ukončení užívání), následně se obrátí na rodiče.
- Doporučuje se téma s rodičem diskutovat konstruktivně a citlivě (experimentování s návykovými látkami je v dospívání přirozené), snažit se poskytnout relevantní informace včetně konkrétních rizik, která v případě užívání nikotinu dítěti hrozí.
- Pedagogický pracovník může rodiči dále poskytnout odkazy na další informace nebo odborné poradenské služby (např. Národní linku pro odvykání kouření). Cílem je problém řešit primárně na úrovni učitel - dítě - rodič.
- Pokud rodiče užívání nikotinových sáčků u dítěte dlouhodobě nereflektují a opakovaně s pedagogickým pracovníkem/školou nespolupracují, je možné v krajním případě kontaktovat Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD).
- V případě, že žáci kouří mimo prostory školy či školského zřízení (např. v parku) mimo plnění povinné školní docházky, pedagogický pracovník neuděluje výchovná opatření. Může o tom informovat rodiče nebo provést krátkou intervenci u konkrétního žáka.
- Pokud pedagogický pracovník u žáků ve škole či na mimoškolní akci najde nikotinové sáčky, ohlašuje to rodičům žáka. Pedagogický pracovník ovšem nesmí žáky prohledávat. Pedagogický pracovník ve škole, školském zařízení či na mimoškolní akci může žáka vyzvat k vydání těchto výrobků (nesmí je však bez souhlasu zabavit) nebo může volně položené výrobky odstranit z dosahu osob mladších 18 let. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy Č. j.: MSMT-11112/2022-2 18
- Pokud pedagogický pracovník zajistí u žáka nikotinové sáčky, měl by je předat proti podpisu zákonnému zástupci žáka. Dokument o navrácení tabákového výrobku zákonnému zástupci přiloží k zápisu o jeho zajištění.

Postup při konzumaci alkoholu ve škole

- Ve vnitřních a vnějších prostorách školy je zakázáno užívání alkoholu, proto při přistižení žáka při konzumaci alkoholu, musíme mu v další konzumaci zabránit.
- Školní řád obsahuje ustanovení o zákazu konzumace alkoholu ve škole a postihy za porušení tohoto zákazu.
- Pokud žákovi hrozí akutní nebezpečí (vyhodnotí pedagogický pracovník), žák je ohrožen na zdraví a životě, zajistí nezbytnou pomoc a zavolá lékaře.
- Pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování, přivolá se zákonný zástupce žáka, aby si ho vyzvedl, popřípadě se pomoc žádá od orgánu sociálně právní ochrany, pokud zákonný zástupce žáka není k zastížení a v případě, kdy spolupráce se zákonnými zástupci není efektivní a dítě je ohroženo, s upozorněním na možné ohrožení výchovy dítěte (ustanovení § 201 zákona č. 40/2009 Sb.).
- O události sepiše metodik prevence zápis, který si založí.
- Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka o porušení zákazu konzumace alkoholu.
- Při opakovaném přistižení škola informuje orgán sociálně právní ochrany.
- Následuje sankce za porušení zákazu konzumace alkoholu stanovený školním řádem – např. snížená známka z chování.

Postup při konzumaci omamných a psychotropních látek ve škole

- Ve vnitřních a vnějších prostorách školy je zakázáno užívání OPL, proto při přistižení žáka při konzumaci a OPL, musíme mu v další konzumaci zabránit návykovou látku musíme zajistit.
- Školní řád obsahuje ustanovení o zákazu konzumace OPL ve škole a postihy za porušení tohoto zákazu.
- Pokud žákovi hrozí akutní nebezpečí (vyhodnotí pedagogický pracovník), žák je ohrožen na zdraví a životě, zajistí nezbytnou pomoc a zavolá lékaře.
- Pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování, přivolá se zákonný zástupce žáka, aby si ho vyzvedl, popřípadě se pomoc žádá od orgánu sociálně právní ochrany, pokud zákonný zástupce žáka není k zastížení.
- Události sepiše metodik prevence zápis, zajistí vyjádření žáka, který si založí.
- Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka o porušení zákazu konzumace OPL, a vše nahlásí orgánu sociálně právní ochrany dítěte.
- Následuje sankce za porušení zákazu konzumace OPL stanovený školním řádem – např. snížená známka z chování.

Postup při nálezu OPL v prostorách školy

- Při nálezu látky, kterou můžeme považovat za OPL, vyrozumíme vedení školy
- Látku vložíme od obálky, zapečetíme, uschováme v trezoru a zapíšeme datum, čas a místo nálezů.
- Vyrozumíme policii ČR, která provede zajištění látky.

Postup při zadržení OPL u žáka

- Při nálezu látky u žáka, kterou můžeme považovat za OPL, vyrozumíme vedení školy
- Sepíšeme záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla OPL nalezena, datum, čas místo nálezů a jméno žáka s jeho podpisem. Zápisu a rozhovoru je přítomen ředitel školy, nebo zástupce ředitele školy.
- Vyrozumíme zákonného zástupce žáka a policii ČR, která provede zajištění látky.

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN - Child Abuse and Neglect).

Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná.

Jak postupovat:

- Všimnout si a odhalit to, že dítě nese nějaké stopy týrání. Jde jednak o změny chování žáka, jednak o fyzické známky vypovídající o násilném zacházení s dítětem. Jedním z nejčastějších signálů ukazujících na možné týrání doma je náhlé podstatné zhoršení prospěchu žáka. Žákovi začne být úplně jedno, zda dostane dobrou nebo špatnou známku. U žáka se mohou projevit také nejednotnější poruchy v pravidelných návycích – spaní (do školy chodí pozdě) nebo stravování (při obědě opakovaně nedojídá). Pokud jde o tělesné známky, zvláště učitel tělocviku má jedinečnou možnost všimnout si různých modřin, odřenin či nezvyklé únavy či apatie žáka.
- Pokusit se navázat s žákem osobní kontakt. Nejlepší je, když se ho učitel někde v soukromí dotáže na to, proč má například na těle modřiny nebo třeba proč v poslední době odchází ze školy jako poslední, zatímco dříve byl naopak mezi prvními, kdo pospíchali domů. Situaci prvního kontaktu mezi učitelem a žákem samozřejmě vždy zjednodušuje to, pokud vztahy mezi nimi nejsou jen striktně formální. Takovouto atmosféru lze ještě umocnit tím, že učitel nabídne žákovi nějaké pohoštění, uvaří čaj a rozhovor vede nejdříve zeširoka – nedoporučuje se při takovémto osobním rozhovoru věnovat se problému okamžitě. Předpokládá se, že rozhovor povede většinou třídní učitel. Nic by však nemělo bránit tomu, aby ho vedl i jiný učitel, který má z nějakých důvodů se žáky méně formální vztahy, třeba tělocvikář nebo učitel předmětu, jenž má žák obzvlášť rád a je tedy pravděpodobné, že dobře vychází i s tím, kdo ho vyučuje.
- O problému informovat další instituce. Především v situaci, kdy se učitel nedaří navázat komunikaci s žákem, je dobré obrátit se na pedagogicko-psychologickou poradnu. Jednou z možností je, že učitel žákovi, který se nechce se svým problémem svěřit, doporučí, aby se obrátil na Linku bezpečí.
- Obrátit se na jeho spolužáky nebo sourozence. Zeptat se jich, zda o příčině jeho problémů nevědí něco bližšího.
- Zavolat do školy zákonného zástupce Chtít po zákonných zástupcích, aby okomentovali to, jak si vysvětlují problémy, které učitel u dítěte vyzoroval. Může tak i zjistit, že skutečnou příčinou žákova neobvyklého chování je něco jiného než domácí týrání. Anebo může být zájem školy o osud žáka pro zákonného zástupce dostatečnou výstrahou k tomu, aby si uvědomil, že další ubližování dítěti bude mít pro něj vážné následky. Navíc učitel může z chování zákonného zástupce nepřímo poznat, zda v rodině k týrání nedochází. Rozumný zákonný zástupce, nebo zákonný zástupce, který svěřenému dítěti nijak neubližuje, by měl naopak uvítat zájem školy, která se ho snaží upozornit na to, že jejich dítě má nějaký problém a je ochotna mu při jeho řešení pomoci. Pedagog se na vlastní oči může přesvědčit, z jakého sociálního prostředí dítě pochází.
- Zapojit odborníka. Pokud učitel od zákonného zástupce nic nezjistí, a dítě se chová

i nadále nezvykle, jde o další důvod k zapojení odborníka. Tehdy, když dítě samo přizná, že je týráno, nebo když si učitel jinak potvrdí, že bylo nějak fyzicky nebo psychicky poškozeno, měl by kontaktovat odborníky. Při zjištění nějaké zdravotní újmy se však nedoporučuje kontaktovat jen lékaře. Pediatr si totiž přeje, aby dítě přišlo v doprovodu zákonného zástupce. Také do pedagogicko-psychologické poradny by mělo dítě jít spolu se zákonným zástupcem. Pokud se však škole podaří domluvit se s poradnou na kontaktu bez účasti zákonných zástupců, je považováno toto porušení pravidel za přijatelné. Prioritou je pomoci dítěti za každou cenu.

- Kontaktovat OSPOD. V případě, že má učitel podezření na týrání žáka, situace se nezlepšuje a komunikace se zákonným zástupci také k ničemu nevede, je nezbytné kontaktovat OSPOD, a to podle spádové oblasti, kam škola v dané obci přináleží.
- Kontaktovat orgány činné v trestním řízení. Pozor na skutečnost o neoznámení trestného činu a nepřekažení trestného činu - týrání svěřené osoby dle ustanovení § 198 trestního zákoníku spadá mezi trestné činy vyjmenované jak v nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ) tak v neoznámení trestného činu (§368 TZ). Tím, že nekontaktujeme orgány činné v trestním řízení, v případě, že už jsme se hodnověrným způsobem dozvěděli o týrání svěřené osoby, můžeme být sami pachatelé trestných činů nepřekažení činu a neoznámení trestného činu.
- Zařadit do výuky problematiku nebezpečí týrání dítěte. Informace o tom, že nikdo nesmí dítěti ubližovat, jsou součástí dětských práv, se kterými by školy měly žáky seznámit. Téma týrání dítěte, zvláště pohlavního zneužívání, může škola zařadit i do sexuální výchovy a pozvat si příslušného odborníka. Každé dítě by se mělo co nejdříve seznámit jednak s tím, co představují takzvané tabu zóny na jeho těle, jednak by mělo vědět, na koho se obrátit a kam zavolat, pokud mu někdo začne ubližovat nebo i když má jen pochybnosti o správnosti chování svých blízkých k vlastní osobě. Jak řešit sexuální zneužívání: Sexuální zneužívání je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneuživatelé. Pohlavní zneužívání je závažným trestným činem proti lidské důstojnosti, na který se vztahuje povinnost překazit jej (v souladu s trestním zákoníkem). Překazit znamená, že zabráníte páchání nebo dokončení takového jednání (oznámit orgánům činným v trestním řízení).

Dítě se mi svěří osobně:

- Uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost
- Seznámit s tím co nejúžší okruh dalších osob
- Pokud se zneužívání dopouští zákonný zástupce, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo
- Komunikovat s dítětem – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii
- Vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii
- Ohlásit na policii
- Ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách
- Jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od

oznámení události vás to nesmí odradit

Pokud se o sexuálním zneužívání dozvím:

- Oznámím vše řediteli školy
- Kontaktujeme policii
- Kontaktujeme OSPOD (orgán sociálně právní ochrany dětí)

V jakém případě vyrozumět policii:

- Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi OSPOD.

Sebevražedné chování dítěte, žáka

Akutní riziko – pokus o sebevraždu

Jde o situace, kdy si žák ve škole patrně ublížil (např. pořezal se, spolykal prášky), chystá se k tomu, chystá či vyhrožuje, že si ublíží. První dospělý, který žáka najde, by měl:

- snažit se jednání zabránit, pokud lze, nebo poskytnout první pomoc
- zůstat s žákem a nenechat ho o samotě
- zavolat Rychlou záchrannou službu (155)
- zavolat si na pomoc další dospělou osobu, která mu pomůže situaci řešit
- zavolat zákonným zástupcům žáka a informovat je o situaci

Po situaci by měl pedagog vytvořit zápis o situaci (Příloha 2) a informovat ředitele školy, příp. ředitelem dalšího pověřeného pracovníka (ideálně někdo ze ŠPP). Stejně tak má škola povinnost zaznamenat situaci do Knihy úrazů. V akutní krizové situaci volat 155. Možnost využít poradenství kvalifikovaných psychoterapeutů – <https://czap.cz/adresar>, Rodičovská linka 606021021 (<https://www.rodicovskalinka.cz/>) nebo na Lince pro rodinu a školu 116 000 (<https://linkaztracenehodite.cz/>)

Metodický portál MŠMT – <https://www.edu.cz/>

podrobnosti: <https://www.olkraj.cz/strategie-a-metodiky-v-oblasti-primarni-prevence-cl-398.html>

Příloha č.3:

JAK POZNÁM, ŽE MOJE DÍTĚ ALKOHOL NEBO DROGY BERE ?

- Změnila se osobnost Vašeho dítěte v poslední době v nějakém významném ohledu?
 - Má časté výkyvy nálad?
 - Straní se Vás? Je zlostný nebo depresivní?
 - Tráví hodně času ve svém pokoji sám?
 - Ztratil zájem o školu a o vyučování, případně další aktivity, např. sport?
 - Zhoršil se jeho prospěch?
 - Přestal trávit čas se starými kamarády? Přátelí se s dětmi, které se Vám nelíbí? Nesvěřuje se a nemluví o tom, kam chodí a co dělá?
 - Máte pocit, že se Vám doma ztrácí peníze nebo věci (peníze potřebné na alkohol a drogy) nebo máte pocit, že má víc peněz, než byste očekávali (peníze získané z prodeje drog)?
 - Reaguje nepřiměřeně, když s ním mluvíte o alkoholu a o drogách nebo se snaží změnit téma?
 - Lže nebo podvádí?
 - Pozorujete fyzické příznaky užívání drog nebo alkoholu? Rozšířené nebo zúžené zornice?
- Nejasné vyjadřování a myšlení?
- Ztratilo Vaše dítě zájem o koníčky? Ztratilo motivaci, nadšení a vitalitu?
 - Našli jste někdy důkazy užívání drog nebo alkoholu, prášky, lahve?
 - Zhoršil se vztah dítěte k členům rodiny?
 - Zdá se Vaše dítě být nemocné, unavené a protivné ráno, po možném užití drog předešlý den?
 - Přestalo se Vaše dítě o sebe starat, změnil se jeho styl oblečení?
 - Zdá se být méně soustředěný?

DOPORUČENÍ RODIČŮM, JEJICHŽ DÍTĚ MÁ PROBLÉMY S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI

A. Co dělat

Jestliže je dítě pod vlivem drog a hrozí otrava, **neváhejte zavolat lékaře**. Používání drog není trestné, a dítěti proto žádný soudní postih nehrozí. S dítětem pod vlivem drog nemá smysl se hádat. Vážný rozhovor odložte na pozdější dobu.

· Nespoléhejte na zázračné okamžité řešení, ale spíše na dlouhodobou výchovnou strategii. Jejím základem je **nepodporovat a neusnadňovat pokračující brání drog, naopak odměňovat každou změnu k lepšímu** a povzbuzovat k ní. To, že taková strategie nepřináší vždy okamžitý prospěch ještě neznamena, že je neúčinná. Může se totiž jednat o příliš velký problém, jehož řešení vyžaduje více času a spojenců.

· Získejte důvěru dítěte a naslouchejte mu. To je těžké, zvláště když říká a hlavně dělá z hlediska rodičů nesmysly a když hájí hodnoty pro rodiče nepřijatelné. **Vyslechnout dítě ale ještě neznamena přistupovat na jeho stanovisko.**

· Naučte se s dítětem o alkoholu a drogách mluvit. **Bude-li dítě nějakou drogu obhajovat, vyslechněte ho, ale opatřete si protiargumenty.**

· Uvědomte si své možnosti. Dítě, které bere drogy nebo pije, bývá většinou nezralé a neschopné se o sebe postarat. **Může tisíckrát pohrdat názory rodičů, ale většinou si nedokáže opatřit základní prostředky k životu. V tom je Vaše šance a síla.** Určitou základní péči jste sice povinni nezletilému dítěti poskytnout, ale mělo by cítit, že Vaše péče je jiná, když se chová rozumně a když ne. Cílem je, aby dítě pochopilo, že skutečná samostatnost předpokládá schopnost se o sebe postarat.

- Vytvořte zdravá rodinná pravidla. **Dítě by mělo vědět, jaké předvídatelné důsledky bude mít jeho jednání.** Mělo by mu být jasné, že je výhodnější, když se bude chovat přijatelně.
- **Jestliže dospívající není ochoten ke změně, měl by nést důsledky.** To se samozřejmě netýká situací, kdy je ohrožen život, např. při předávkování. (Teprve až vážné problémy, které drogy způsobí, jsou často důvodem k léčbě a změně).
- Předcházejte nudě. **Musíte počítat s tím, že může být nutné trávit v prvním období s dítětem mnohem více času.** Měli byste mít přehled, kde je, co dělá, zamyslet se nad jeho denním programem a životním stylem.
- **Pomozte mu se odpoutat od nevhodné společnosti.** To má pro překonání problému často podstatný význam. Jestliže Vám potomek tvrdí, že si s lidmi, se kterými dříve bral drogy, chce jenom pobýt nebo si povídat, buď lže, nebo podceňuje nebezpečí. Někdy je možné uvažovat i změně prostředí.
- **Posilujte sebevědomí dítěte.** Najděte a udržujte křehkou rovnováhu mezi kritickým postojem vůči chování dítěte ("nelíbí se nám, že bereš drogy") a respektem vůči jeho osobnosti a lásce k němu ("vážíme si tě jako člověka a záleží nám na tobě"). Je to těžké, je to však nutné. Stejně **nutné je i oceňovat třeba drobné pokroky a změny k lepšímu.** Je také třeba vidět silné stránky dítěte, jeho možnosti a dobré záliby, které má možná z předchozí doby a na které se dá navázat.
- **Spolupracujte s dalšími dospělými.** Velmi důležitá je spolupráce v rodině. Rodiče by se měli ve výchově problémového dítěte dokázat domluvit. Jenom tak totiž nebude dítě uzavírat spojení s tím rodičem, který mu právě víc povolí. Důležitá je i spolupráce v rámci širší rodiny (babička), spolupráce s léčebnými zařízeními, školou, případně dalšími institucemi. Často až vážně míněná hrozba ústavní výchovy, nebo hrozba ohlášení krádeže v domácnosti na policii mohou přimět dospívajícího přijmout léčbu.
- Osvědčuje se také, když rodiče dětí s těmito problémy spolu hovoří v rámci skupinové terapie nebo svépomocné organizace. Dokáží se navzájem pochopit a předávají si užitečné zkušenosti.
- Buďte pro dítě pozitivním modelem. K tomu je nutné, abyste myslel i na své zdraví a svoji tělesnou a duševní kondici a abyste měl své kvalitní zájmy.
- **Neváhejte vyhledat profesionální pomoc pro sebe, jestliže dítě odmítá.** V případě manželských nebo partnerských problémů se můžete např. obrátit na poradnu pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy. Pamatujte, že zvládáním problémů zvyšujete i šanci na ovlivnění dítěte.
- Přístup k dítěti, které má problémy s alkoholem nebo jinou drogou, shrnuje anglické slovo "tough love". V češtině to znamená "tvrdá láska". Myslíte tím dobrý vztah k dítěti, snaha mu pomoci, ale zároveň cílevědomost a pevnost.

B. Čemu se vyhnout

Nepopírejte problém. Zbytečně by se tak ztrácel čas a rozvíjela se závislost na návykové látce.

- **Neskrývejte problém.** Někdo se za takový problém stydí a tají ho. Aby se dokázal v situaci lépe orientovat a citově i rozumově ji zvládat, měl by si naopak o problému s někým důvěryhodným a kvalifikovaným pohovořit. Měl by také hledat spojence.
- **Neobviňujte partnera.** Na to, abyste si vyřizovali s druhým rodičem dítěte staré účty a navzájem se obviňovali, není naprosto vhodná doba. Minulost se změnit nedá, budoucnost našťastí často ano.
- Nehleďte v dítěti zneužívajícím drogy spojence proti druhému rodiči.
- **Nezanedbávejte sourozence dítěte** zneužívajícího alkohol nebo jiné drogy. Sourozenci problémového dítěte jsou více ohroženi, problémem v rodině trpí a Vaši péči a Váš zájem potřebují.
- **Nezanedbávejte bezpečnost dalších lidí v domácnosti,** zejména malých dětí. Člověk pod vlivem alkoholu nebo drog jim může být velmi nebezpečný, i když by jim za normálních okolností neublížil. Je také třeba myslet na to, aby se drogami, které dospívající domů přinesl, neotrávil další sourozenec.
- **Nefinancujte zneužívání drog a neusnadňujte ho.** S tím souvisí i to, aby rodina zabezpečila cenné předměty a nenechala se okrádat. Krádež nemusí uskutečnit samotné dítě, ale jeho "kamarádi", kterým dluží za drogy. Jestliže začalo dítě zneužívat pervitin nebo opiáty bývá otázkou času, kdy se začnou ztrácet peníze a cenné předměty. Nejde tu jen o majetek, ale také o okolnost, že

ukradený majetek slouží špatné věci - totiž rozvoji závislosti. Argument, že by si dítě opatřilo prostředky jinak, např. prostitucí nebo krádežemi, neobstojí. Pokud bude závislost pokračovat, je pravděpodobné, že k tomu dojde stejně.

- **Nedejte se vydírat.** Vyhrožování fetováním, útekem, prostitucí nebo sebevraždou je častým a oblíbeným způsobem vydírání rodičů. Ano, všechna tato rizika u závislých na drogách existují. Tím, že rodiče pod jejich tlakem ustupují, ovšem riziko nesnižují, ale zvyšují.
- **Nevyhrožujte něčím, co nemůžete nebo nechcete splnit.**
- **Vyhnete se fyzickému násilí.** Fyzické násilí většinou nevede k cíli. Často jen živí v dítěti pocit ukřivdění, vede k sabotování snah rodičů a k útekům.
- **Nejednejte chaoticky a impulzivně.**
- **Nevěřte tvrzení, že má dospívající drogy pod kontrolou,** případně, že snižuje dávky a že drogu brzy vysadí. Buďte připraveni na to, že dříve či později pravděpodobně přijde krize. Využijte ji a trvejte na změně životního stylu, případně na nějaké skutečně účinné formě léčby, jestliže není dospívající schopen zvládnout problém sám.
- **Do nekonečna neustupujte.** Požadavek, aby lidé, kteří berou drogy, do vašeho bytu nechodili, je rozumný.
- Nedělejte zbytečně "dusno". Parta a nevhodní přátelé by se tím stávali pro dítě ještě přitažlivější.
- **Nezabouchněte dveře navždy.** I když dítě odejde, je dobré být připraven mu pomoci, pokud přijme určité podmínky.
- Neztrácejte naději. **Váším tichým spojencem je přirozený proces zrání.** I hrozivý problém se mnohdy podaří úspěšně zvládnout.

Šikana

Definice pojmu

Úmyslné a opakované ubližování slabšímu (neschopnému obrany) jedincem nebo skupinou, jak fyzické, tak i psychické, ponižování lidské důstojnosti, jde spíš o postoj než o čin.

Dominantní znak šikany – **bezmocnost obětí.**

Neoddělitelnou součástí problému je **skupinová dynamika.**

Varovné signály šikany pro rodiče

- dítě nemá kamaráda
- nechce jít do školy
- střídá různé cesty do školy a ze školy
- ztráta chuti k jídlu, neklidný spánek
- ztráta zájmu o učení
- výkyvy nálad, odmítá se svěřit, co ho trápí
- žádá peníze, často „ztrácí“ své věci
- přichází domů vyhladovělé, s potrhaným oblečením, s poškozenými školními pomůckami
- nedokáže uspokojivě vysvětlit svá občasná zranění (odřeniny, modřiny, popáleniny)
- je nečekaně agresivní vůči sourozencům
- trpí zdravotními potížemi (bolesti hlavy, břicha, bolesti jsou někdy simulované)
- zdržuje se většinou stále doma

Co tedy dělat?

Připusťme, že několik výše uvedených signálů ve vás vzbudí určité podezření, že by mohlo jít o šikanování vašeho dítěte. Znovu podotýkáme, že ideální stav nastane, když se vám dítě svěří. Pochvalte ho, povzbud'te, rozptyl'te jeho obavy o tom, že žaluje. Vyzvedněte naopak jeho sílu a odvahu sdělit tyto závažné skutečnosti. Přesvědčte ho, že mu chcete pomoci a to potom musíte dodržet. Vyslechněte vaše dítě, dejte najevo, že jeho informace berete vážně (i když se vám mohou

zdát malicherné či nepodstatné). Odložte veškerou práci, není nic důležitějšího, než situace vašeho dítěte. Poskytněte dítěti veškerou podporu. Pochopitelně, že odlišíte např. běžnou klukovskou šarvátku od skutečné šikany.

Konkrétní kroky

- Zjistěte přesně – pozor – „nevyslychejte jako vyšetřovatel“ – co, kdy, kde se odehrávalo, kdo další byl přítomen.
- Společně vytipujte svědky, kterým dítě ještě důvěřuje, o kterých ví, že nestojí na straně agresora a věří, že mu mohou pomoci.
- Poskytněte dítěti veškerou ochranu (např. při cestě do školy a ze školy, i za cenu, že se budete uvolňovat z práce).
- Poskytněte dítěti dostatek péče, více s ním komunikujte, věnujte se mu ve volném čase, odjed'te na chatu, chalupu či k prarodičům.
- Nemáte-li jistotu, že dítě nebude ohroženo během pobytu ve škole, ponechejte je doma, ale pozor – pečlivě zvažte, zda v jeho situaci může být samo.
- Znovu dítě ubezpečujte, že udělalo dobře, že vám vše sdělilo, mluvte s ním více než dříve.
- Zhodnoťte a to velice kriticky, co mohlo vyvolat stav, který skončil šikanou. Neobviňujte pouze školu, nastavte si „zrcadlo pravdy“. Neomlouvejte sami sebe, ani své dítě. Se svým zjištěním se v první fázi dítěti nesvěřujte, ale připravujte nápravu.

Desatero bezpečnosti na sociálních sítích

1. Nezveřejňovat osobní údaje

Tento bod desatera je jasný. Nezveřejňuj zbytečně osobní údaje. Pokud chceš podrobnosti na sociální síť napsat, nastav si svůj profil tak, aby byly podrobnější informace dostupné jen přátelům ze seznamu.

2. Nesdílet fotky

Fotky, které na internet dáš třeba z legrace, mohou někoho z tvých přátel mrzet. Příliš odhalené fotky, které budou útočníkovi lehce dostupné, mohou přilákat jeho pozornost.

3. Bezpečně se odhlašovat

Toto pravidlo je obzvlášť důležité pro ty, kteří používají počítač, na který má přístup větší množství lidí, např. ve škole nebo v knihovně. Dej si pozor, abys své přihlašovací údaje omylem neuložil do prohlížeče nebo aby ses nezapomněl odhlásit.

4. Měnit přihlašovací údaje nebo mít bezpečnější hesla

Správné heslo by mělo být kombinací písmen a čísel, proto si jako heslo nedávej své jméno, datum narození nebo číslo dresu. Heslo by nikdo neměl jednoduše uhodnout.

5. Nepřidávat si lidi pouze kvůli počtu

6. Přidávat si pouze dobře známé lidi

Předhánění se v tom, kdo má víc přátel na Facebooku není nejlepší zábava. Mezi tvými "přáteli" se může objevit někdo, kdo ti bude chtít ublížit. V reálném životě se přece taky nekamarádíš s každým, koho potkáš. Mysli na to při rozesílání žádostí o přátelství.

7. Číst si pravidla užívání

Než začneš nějakou internetovou službu používat a zadáš své osobní a kontaktní údaje, pročti si pečlivě pravidla.

8. Rozlišovat virtuální a reálný život

Je moderní mít profil na sociální síti, ale uvědom si, že mnohem důležitější je to, co děláš v reálném životě. Při komunikaci přes sociální síť nevidíš, jak se ostatní tváří. Občas je těžké poznat, jestli to ještě myslí ze srandy nebo ti chtějí ublížit.

9. Nastavovat sdílení

Na sociální síti si můžeš nastavit, pro koho budou informace na tvém profilu viditelné. Nesdílej všechno s celým světem a zachovej si své soukromí. Stejně rychle jako se po internetu šíří dobré zprávy, šíří se i ty špatné nebo pomluvy.

10. Nebýt závislý na sociálních sítích; nespamovat

Přehnané přispívání, zveřejňování nového statusu každou minutu může opravdu ostatní uživatele otravovat. Kamarádi by si tě taky mohli zablokovat a zprávy by se k nim tak jako tak nedostaly. Snaž se omezit svoje příspěvky, aby se ještě vůbec našel někdo, kdo je bude prohlížet.

www.kyberšikana.eu

Mgr. Hana Nečasová
školní metodik prevence
